

בכלל – ענינו של יעקב), שמן (רזין דרזין) שבתורה, באופן שמאיר „על פתח ביתו מבחוץ“, „יפוצו מעינותיך חוצה“, „עד דכליא רגלא דתרמודאי“.

(משיחות ש"פ מקץ, שבת (ו') חנוכה, אדר"ח טבת תשנ"ב)

(7) שבת שם.

(8) משלי ה, טז.

לעילוי נשמת

חמותו מרת גיטל ב"ר אשר ע"ה דווינסקי
נפטרה ביום ד' טבת ה'תשנ"ו

אחותו מרת חנה ב"ר יהודה ע"ה ימיני
נפטרה ביום ה' טבת ה'תשנ"ו

אמו מרת שושנה ב"ר שלום ע"ה ימיני
נפטרה בש"ק פ' ויגש, ז' טבת ה'תשס"ב
ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י

הרה"ת ר' אמיתי וזוגתו מרת פייגא שרה
ומשפחתם שיחיו ימיני

*

לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל
נפטר בש"ק פ' נצבים, ז"ך אלול ה'תשס"ה

וזוגתו מרת טשארנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה סטראל
נפטרה בליל ה' טבת ה'תשס"ו

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בנם

הו"ח ר' שמואל וזוגתו מרת מלכה שיינדל
ומשפחתם שיחיו סטראל

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

מקץ

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ב
(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי
„מכון לוי יצחק“
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושבעים לבריאה
שנת השישים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

נה.

מהתגלות תורת חסידות חב"ד ע"י רבינו הזקן ב"ט כסלו הולך וניתוסף ביתר שאת וביתר עוז בכל שבעת הדורות דנשיאי תורת חסידות חב"ד, כולל ובמיוחד ע"י התייסדות ישיבת תומכי תמימים, חיילי בית דוד שיוצאים למלחמת בית דוד לנצח את אלה „אשר חרפו עקבות משיחך“, ולהביא בפועל להתגלות דוד מלכא משיחאי, ובפרט בדורנו זה, שכבר נשלמו כל הענינים, וצריכים רק „לפתוח את העיניים“ ולראות ש„הנה זה (המלך המשיח) בא“³.

* * *

מההוראות מהאמור לעיל בנוגע למעשה בפועל:

כיון שנוסף לכך שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות, סוף הגלות, ודור הראשון של הגאולה, התחלת הגאולה, נמצאים אנו בימי סגולה השייכים להגאולה. . . יש להוסיף מיום ליום (כהוראת ימי חנוכה ש„מכאן ואילך מוסיף והולך“⁴) בהענינים המביאים את הגאולה בפועל ובגלוי.

ומהם:

חיזוק האמונה התשוקה והצפי' לביאת המשיח, עד כדי כך, שנרגש אצלו שכל זמן שמשיח צדקנו עדיין לא בא בפועל ובגלוי, ימיו חסרים, כדברי יעקב שאפילו מאה ושלושים שנה הם „מעט“, כיון שעדיין לא באה הגאולה בפועל.

ועוד ועיקר: להוסיף בלימוד והפצת פנימיות התורה (ותורה

- 1) תהלים פט, נב.
- 2) ראה שיחת שמח"ת תרס"א – לקו"ד ח"ד תשפז, ב ואילך. סה"ש תשי"ב ס"ע 141 ואילך.
- 3) שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ.
- 4) ובאופן של פעולה נמשכת גם לאחרי ימי חנוכה – שהרי „מעלין בקודש (ועצאכוי"כ שאין מורידין) (שבת כא, ב).
- 5) שבת כא, ב. שר"ע אר"ח סתרע"א ס"ב.
- 6) ויגש מז, ט.

שומרי מצוות היו, דאף-על-פי שלא ניתנה תורה מקובלין היו מאבותיהן¹⁰ –

אלא, כוונת המדרש איננה לשלול את קיום שאר המצוות על ידי יוסף¹¹ ואת קיום מצות השבת ושאר המצוות על ידי השבטים¹², אלא לציין ששמירת השבת על ידי יוסף נלמדת מן הפסוק – („הוא אמרה“¹³) – ואילו המצוות האחרות שקיים יוסף, וכן קיום מצות שבת וכל המצוות על ידי כל השבטים¹⁴, אינם נאמרים במפורש בפסוקים¹⁵.

ענין זה, הדגשת מעלת שמירת השבת על ידי יוסף מופיע במדרש גם במקום אחר¹⁶:

„מי הקדימני ואשלם“¹⁶, מדבר ביוסף שהוא הקדים ושימר את השבת עד שלא ניתנה, וטבוח טבח והכן, אמר רבי יוחנן ערב שבת היתה ואין והכן אלא לשבת, שנאמר והיה ביום הששי והכינו... (ובסוים המדרש נאמר) אמר הקדוש-ברוך-הוא: יוסף, אתה שמרת את השבת עד שלא ניתנה התורה, חייך שאני משלם לכן בנך שיהא מקריב קרבנו בשבת“.

ממדרש זה מובן, בהמשך לאמור לעיל, שההדגשה המיוחדת על שמירת השבת של יוסף איננה רק משום שאצלו נאמר הדבר בפסוק, אלא שאצלו היתה שמירת השבת בעלת יתרון¹⁷ לעומת קיום שאר המצוות על-

- 10) להעיר ממדרש לקח טוב כאן: מכאן שהיו אבותינו נהוגים במצות קודם מ"ת.
- 11) ראה יפ"ת (השלם) כאן: וה"ה לכל המצות.
- 12) ראה מדרש שכל טוב כאן: מכאן שהיו האבות והשבטים שומרין מצות שבת עד שלא ניתנה.
- 13) להעיר מלשון המדרש (ב"ר פי"א ז), אברהם שאין נחוב בו .. יעקב שכתוב בו כו"ל. ובמפרשים שם.
- 14) וכן יש לפרש לכאורה בכמה מקומות בחז"ל (ראה הערה 6) דא"ל בנוגע ליצחק ויעקב שקיימו מצות פרטיות, וכן בנוגע לכמה מהשבטים (כבויק"ר שם: „יהודה קיים מה שכתוב בתורה“), שהפירוש בזה, שבמצות אלו ובאנשים אלו ישנו לימוד מכתובים.
- 15) ראה חולין צא, א. ובהנסמן בהערה 8.
- 16) במדב"ר פי"ד ב (בסופו).
- 16*) איוב מא, ג.
- 17) ומובן שכ"ה גם לפי הדרשה בב"ר שלפנינו. אלא שר"י מוסיף (במדב"ר שם) את ענין השכר „שאני משלם לכן בנך כו“.

א. „אין והכן אלא שבת“

על הפסוק¹ „וירא יוסף... ויאמר לאשר על ביתו... וטבוח טבח והכן...“, נאמר במדרש: „והכן, אין והכן אלא שבת², היך מה דאת אמר (=כנאמר) והיה ביום הששי והכינו...“³, הדא אמרה (=זאת אומרת) ששמר יוסף את השבת קודם שלא תינתן⁵.

מפשטות לשון המדרש ניתן לטעות, שהכוונה בכך היא להבדיל את יוסף משאר אחיו, ואת שמירת השבת משאר המצוות. כלומר, שהוא – ולא השבטים האחרים – שמר שבת; שמר שבת – ולא מצוות אחרות.

חז"ל⁶ אומרים שהאבות קיימו את כל מצוות התורה, למרות, שלא נצטוו על כך, ונאמר אצל אברהם⁷, „למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו“, וודאי הוא שגם אצל יעקב קויים „יצוה את בניו“ – את כל בניו⁸, וכפי שכותב רש"י במפורש בפירושו על הש"ס⁹, „שבני יעקב

- 1) פרשתנו מג, טז.
- 2) ב"ר פצ"ב, ד. ושי"ג.
- 3) בכ"מ (מכילתא בשלח יג, יט. לקח טוב שם), אין והכן אלא ערב שבת, במכילתא דרשב"י שם, אלא לצורך שבת. בכמדב"ר פי"ד, ב (בסופו), ע"ש היתה ואין הכן אלא לשבת. וראה תנחומא נשא כח בסופו (ותנחומא באבער שם לג): והרי אין דרך המלכים להכין מיום לחבירו כו'. ובפשטות והי כוונת הב"ר שבפנים – ראה רבינו בחיי כאן. פי' מהרו"ז לב"ר כאן. ועוד. בהלשון „אין והכן אלא שבת“ – ראה לקמן הערה 64.
- 4) בשלח טז, ה.
- 5) כ"ה בב"ר לפנינו, ובי"ל"ש כאן „עד שלא תינתן“. ועד"ה הוא לפי כמה גירסאות במדרש (ראה ב"ר הוצאת תיאודור-אלבק, ושם גם גירסא „קודם שתינתן“). ובמדב"ר ותנחומא שם: „עד שלא ניתנה“.
- 6) ראה יומא כח, ב. משנה סוף קדושין. פרש"י תולדות כו, ה (מב"ר פס"ד, ד. ושי"ג) לגבי אברהם. וראה פרש"י תולדות שם יב. כו, ג. ט (בנוגע ליצחק). וישלח לב, ה (בנוגע ליעקב). וראה ויק"ר פי"ב, יו"ד.
- 7) וירא יח, יט.
- 8) וראה בארוכה פרשת דרכים בתחלתו (דרוש א' וב'), בית האוצר (בתחלתו) ושי"ג – אם קיום המצות והאבות והשבטים ה' רק להחמיר על עצמם או גם להקל, שיצאו מכלל בני נח ודינם כישוראל. וראה ע"ד הפשט – לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 145 ואילך. 265 ואילך. ושי"ג. ועוד.
- 9) חולין צא, א ד"ה פרע לחן – בפירוש פסוק זה (וטבוח טבח גו").

לו בכל יום שיבוא², שבמשך כל היום (בכל יום) מחכים ומתגעגעים לגאולה האמיתית והשלימה.

וכיון שבנני עסוקים בלב רותח ("קאכן זיך") בביאת המשיח – הרי מובן, שבכל ענין מחפשים לכל לראש את השייכות שיש לו עם "אחכה לו בכל יום שיבוא".

ובנדודי: בעמדנו בימי החנוכה – הגם שחנוכה כוללת בתוכה כו"כ ענינים – מדגישים לכל לראש את שייכותה עם הגאולה: סיבת היו"ט הוא נס פך השמן שאירע בקשר עם הדלקת המנורה בביהמ"ק, ואח"כ היתה חנוכה המקדש ע"י החשמונאים (פינו את היכלך וטהרו את מקדשך). הרי זה מזכיר מיד ליהודי, ומוסיף לו עוד יותר באחכה לו בכל יום שיבוא ובנין וחנוכה ביהמ"ק השלישי, והדלקת המנורה ע"י אהרן כהן גדול, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

...ועד"ז מובן גם בנוגע לפרשה שקוראים בשבת חנוכה: מיד כשיהודי שומע ומאזין בקריאת התורה את המילה "מקץ" – מתעורר הוא: אַהַ! זה מרמו על קץ הגלות, וקץ הימים וקץ הימין³, קץ הגאולה!

ואח"כ כאשר הוא קורא ושומע את ההפטורה – "ראיתי והנה מנורת זהב כולה גוי"⁴ – הוא שומע מיד שהמדובר הוא בנוגע לגאולה העתידה⁵!

הקריאה בנוגע לנשיאים בכלל, ובנוגע לנשיא שבט ראובן בפרט מזכירה לו מיד שבגאולה האמיתית והשלימה יהיו כל הנשיאים, ואז יתגלה איך שבנני הם ה"בכור" דכל העולם כולו.

נר רביעי דחנוכה – מזכיר מיד את הגאולה הרביעית. שבה תהי שלימות גילוי אלקות בכל ד' רוחות העולם.

להביא את 770 הביתה!
 כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!
 האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>
 יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

יד¹⁸, ולעומת קיום המצוות על ידי שאר השבטים, עד אשר כתוצאה מכך זכה דוקא בן בנו של יוסף לשכר מיוחד על שמירת שבת, ואדרבה – זוהי הסיבה לכך שדוקא שמירת השבת של יוסף מוזכרת במפורש בפסוק.

יש להבין: מהי המעלה המיוחדת של שמירת השבת על ידי יוסף לעומת שמירת השבת של שאר השבטים¹⁹, וכיצד היא נרמזת במילים, "וטבוה טבח והכין"?

ב. מדוע הוכחה בדרך השליחה:

כן יש להבין את ההוכחה מן הכלל, "אין והכן אלא שבת" על כך ש"שמר יוסף את השבת":

כפי שמבינים בפשטות, ההוכחה היא, שמכיון שיוסף הורה להכין את המאכלים לשבת לפני שבת, הרי זאת הוכחה לכך שביום השבת עצמו לא יכלו לבצע את מלאכת הבישול וכדומה.

אך לפי זה דרוש הסבר: מדוע נרמז הענין של קיום מצות שבת על ידי יוסף במדרש באופן עקיף – שכמסקנה מכך שהוא הכין מערב שבת לשבת, ניתן להסיק שבשבת הוא לא היה יכול להכין ולבצע מלאכה²⁰? והרי, לכאורה, התורה היתה צריכה לספר לנו אודות קיום מצות השבת על ידי יוסף באופן ישיר – בלשון דומה לנאמר במכילתא.

במכילתא²¹ אנו אכן מוצאים הוכחה זו באופן

18 ועד"ז ביעקב, שכתוב בו שמירת שבת .. קבע תחומין מבעוד יום" (ב"ר פ"א, ז), "שמר יעקב את השבת קודם שניתן" (שם פ"ע"ט, ו (בסופו)). וראה לקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 241 ואילך.

19 ביפ"ת השלם לב"ר כאן: אלא נקט שבת אגב אורח' דסעודו, ועוד כי השבת הוא אות ועיקר גדול ששקולה כנגד כל המצות*. ועוד דהוי חידוש משום דבן נח מוהר עלי. אבל טעמים אלו מסבירים רק הטעם מדוע יש בו לימוד מפורש ששמר את השבת אף שקיים כל המצות. ובכמד"ב הג"ל משמע שיש יתרון בעצם שמירת שבת שלו, ככפנים. 20 ואף שגם ביעקב למדין ששמר את השבת מזה ש, ויחן את פני העיר, נכנס בערב שבת" (ב"ר פ"ע"ט שם), שם י"ל דבא להודיע לא רק ששמר את השבת, אלא "דקבע תחומין", מצוה מיוחדת (ראה מפרשי המדרש שם. וראה לקו"ש שם), משא"כ בנדודי ביוסף. ועצ"ע. 21 בשלח שם. וכ"ה בתדאר פכ"ד (כ"ו).

(* ועד"ז הוא ברמב"ן תולדות נח, ה.)

חיובי: מכך שיוסף הכין בערב שבת אפשר ללמוד, שהוא קיים את הציווי²², זכור את יום השבת, אשר בענינו, בהנחה, הוא מתקיים דוקא לפני שבת – בימות החול – בערב שבת²³, וכפי שנאמר במכילתא²⁴, שמן הפסוק "זכור..." לומדים, "תהא זוכרו באחד בשבת שאם יתמנה לך מנה יפה תהא מתקנו לשם שבת".

ג. "קודם שלא תינתן"

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר מדוע מוסיפים במדרש ומדגישים ששמירת השבת על ידי יוסף קויים, "קודם שלא תינתן". והרי, תמוה, וכלשון ה"יפה תואר"²⁵, "מאי קא משמע לן, פשיטא שבימי יוסף לא ניתנה עדיין"?

בעל ה"יפה תואר" משיב, "ושמא מפני שלכאורה היה איסור בדבר שלא ניתנה עדיין, דבן נח ששמר שבת חייב מיתה²⁶ (כי נאמר²⁷ עוד לפני מתן תורה, "לא ישבותו") לכן אמר דמכל מקום היה שומרו"²⁸.

אך לפי הסבר זה לא היה צורך להדגיש שמצות השבת עדיין לא ניתנה אז, אלא היה צורך להדגיש שהיא ניתנה (מאוחר יותר) דוקא לבני ישראל. כי הענין של בן נח ששבת חייב מיתה אינו חל רק לפני מתן תורה, אלא גם אחרי מתן תורה, אחרי שניתנה²⁹, ואם כך צריך היה הדבר להיאמר בביטוי המתאים לכך, כגון, "שמר יוסף את השבת שניתנה רק לישראל" וכדומה.

22 יתרו כ, ח.

23 אף שבשבת עיקר המצוה דזכור היא לכאורה לקדש את השבת בדברים, מצות קידוש היום – ראה פסחים קו, א. רמב"ם הל' שבת פכ"ט ה"א.

24 יתרו שם. פרש"י שם. וראה ביצה טו, א. רמב"ן עה"פ. מפרשי רש"י שם. שו"ע אדה"ז אר"ח סרמ"ב ס"ו.

25 השלם לב"ר כאן.

26 סנהדרין נח, סע"ב.

27 נח ח, כב.

28 ומסיים, "וטעם היתרו פי' לעיל". וכונתו לכאורה לדעתו שיצאו מכלל בני נח – ראה בהגסמן בהערה 8.

29 ואדרבה, ממ"ש, "קודם שלא תינתן", "עד שלא ניתנה", הסברא נותנת דלא ה' או האיסור דגוי ששבת, מאחר שלא ניתנה עדיין, וראה בית האוצר בתחלתו.

ויש לומר, שההסבר לכך הוא: „נתינה“³⁰ אפשורית כאשר הדבר שניתן קיים במציאות, וה„נתינה“ גורמת רק לכך, שהדבר יוצא ממקום ומרשות אחת ועובר לידי רשות אחרת ולמקום אחר.³¹

וכיון שלגבי השבת מדגישים במיוחד³² „קודם שלא תינתן“, „עד שלא ניתנה“³³, מובן שהשבת קיימת לפני כן, והיא ניתנת.³⁴

ד. שבת – כבר מבראשית

ההסבר לכך הוא:

נאמר בתורה³⁵, שאחד הטעמים למצות שבת – זכירת שבת³⁶, שמירת שבת³⁷ וכדומה – הוא „כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ .. וינח ביום השביעי“, „וביום השביעי שבת וינפשו“.

מכך מובן, שכבר בששת ימי בראשית היתה השבת מובדלת משאר ימות השבוע. כפי שאומרת התורה מיד בפרשת בראשית בתחילת הסיפור על הבריאה³⁸, „וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו... ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו“. אלא

(30) ולא „לפני שנאמרה“ או „לפני שנצטוו עלי“ וכיו"ב. וראה לקמן הערה 33.

(31) ראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 50 ואילך.

(32) נוסף על מה שנאמר בנוגע לכל התורה כולה – משנה סוף קידושי. ולהעיר שבינא (שבהערה 6), במאמר רב, לא הובאו התיבות „עד שלא ניתנה“. ולהעיר מוק"ר שם – „עד שלא ניתנה תורה להם והם עשו אותה מאלהין“. וראה גם במדב"ר שם.

(33) ואין לומר שההוספה ד, קודם שלא תינתן גבי שבת היא משום ששבת ניתנה לפני נתינתה הכללית – מ"ת, בפרשת המן ולפני" במרה (ראה שבת פו, רע"ב ובתוס' שם. ועוד) כי נוסף ע"ז דאז הו"ל לשנות ולומר „לפני שנאמרה“, לפני שנצטוו, וכיו"ב (ראה שבת שם: כאשר צו"ב במרה) – אינו מובן למאי נפק"מ כאן מתי ניתנה. ובמדב"ר שם מפורש: אתה שמרת את השבת עד שלא ניתנה התורה.

(34) להעיר ממארו"ל (שבת י, ב), „א"ל הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנוי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך יהודיים“, נוסף על מרו"ל שם (פת, ב) בנוגע לכל התורה. גם שם מדגיש „חמודה גנוה שגנוה לך תשע מאות ושבעים וארבעים דורות קודם שנברא העולם“ (וראה פרש"י שם. פי"ב ניסים גאון שם).

(35) יתרו שם, יא. תשא שם, יז.

(36) יתרו שם.

(37) תשא לא, יז ואילך.

(38) ב, ב"ג.

שהציווי לישראל ניתן רק לאחר יציאת מצרים – בזמן מתן תורה, ולפני כן במרה – לאחר יציאת מצרים.³⁹

כפי שמבאר הרמב"ם ב„מורה נבוכים“⁴⁰, ששני טעמים אלו למצות שבת – בדברות הראשונות נאמר „כי ששת ימים...“ ו„במשנה תורה⁴¹: זכרת כי עבד היית במצרים... על כן צו"ך ה' אלקיך...“ – הם „מפני שהם לשני עלולים מתחלפים .. כי העלול במאמר הראשון הוא כבוד היום והגדילו .. אמנם תתו לנו תורת השבת וצוותו אותנו לשומרו הוא עלול נמשך לסיבת היותנו עבדים במצרים“. כלומר, הסיבה לכך שמצות שמירת השבת שייכת רק לישראל, ולא לעמים אחרים, למרות שגם הם נכללים ב„כולם נבראו ונתחדשו במעשה בראשית“⁴², משום „היותנו עבדים למצרים אשר לא היינו עבדים ברצוננו ובעת שחפצנו ולא היינו“⁴³ יכולים לשבות“⁴⁴.

לפי זה מובן במה היתה שונה לפני מתן תורה מצות שבת מיתר מצוות התורה: המצוות האחרות – „מציאותן“ התחדשה בזמן מתן תורה, ולפני כן הן לא היו קיימות כלל – הן לא היו „חפצא“ בפני עצמן, „חפצא“ של מצוה. בקיום המצוות לפני מתן תורה היה קיים רק מעשה ה„גברא“ – פעולת האדם.⁴⁵

לעומת זאת השבת, הרי היום השביעי כבר נבדל מעצם בריאתו, משום „וינח ביום השביעי“. ויוצא מכך, שה„חפצא“ של יום השבת כבר היה לפני מתן תורה, מאז ששת ימי בראשית⁴⁶, אם כי לא היה עדיין הציווי ל„גברא“, לישראל, ולכן לא היה זה חפצא של מצות ה' לאדם.

(39) ראה לעיל הערה 33.

(40) ח"ב פל"א. וראה בארוכה אברבנאל למו"נ שם. רמב"ן ואתחנן ה, טו. וראה גם נור הקודש (הארון) לב"ר פ"א, ו. לקו"ש ח"ב ע' 111 ואילך.

(41) ואתחנן שם.

(42) אברבנאל למו"נ שם.

(43) להעיר משמו"ר דלקמן הערה 49.

(44) וראה גם חינוך מצוה לא, לב.

(45) ראה לקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 226 ואילך. וש"נ.

(46) ועפ"ז יש להסביר הדעה (ב"ר פט"ז, ה) הלאדם

הראשון נתן הקב"ה מצות שבת.

... ועד"ז איז אויך מוכן בנוגע צו דער פרשה וועלכע

מ'לייענט דעם שבת חנוכה: גלייך בשעת אַ איד הערט און דערהערט בקריאת התורה דעם וואָרט „מקץ“ – כאַפט ער זיך: אַהאַ! דאָס איז מרמז אויף דעם קץ הגלות, און קץ הימים און קץ הימין, דער קץ הגאולה!

דערנאָך בשעת ער לייענט און הערט די הפטורה – „ראיתי והנה מגורת זהב כולה גו“⁴ – דערהערט ער גלייך אַז דאָס רעדט זיך וועגן די גאולה העתידה!

די קריאה וועגן די נשיאים בכלל און וועגן נשיא לשבט ראובן בפרט – דערמאָנט אים גלייך אַז מ'וועט האָבן די אַלע נשיאים בגאולה האמיתית והשלימה, און דעמולט וועט נתגלה ווערן ווי אידן זיינען דער „בכור“ פון כל העולם כולו.

נר רביעי דחנוכה – דערמאָנט גלייך אויף דער גאולה הרביעית. ווען עס וועט זיין שלימות גילוי אלקות בכל ד' רוחות העולם.

(משיחות ש"פ מקץ, שבת חנוכה תנשא)

(3) ראה אוה"ת ריש פרשתנו. לעיל ע' 13. וש"נ.

(4) זכרי' ד, ב.

(5) מדרש – הובא בלקו"ת בהעלותך לד, סע"ב.

כאשר אדם נתון ועסוק בתוקף (ליגט שטארק) בענין מסויים, הרי טבע בן אדם, שכאשר מודמנים לו עוד ענינים הרי הוא מחפש ומוצא – לכל לראש – את הנקודה המשותפת עם הענין שבו הוא עסוק (אין וועלכן ער ליגט) (אע"פ שיכולים להיות בזה עוד ענינים – וענינים שהם עקריים).

בנוגע לבניי, ובפרט בסוף זמן הגלות (לאחרי שכלו כל הקיצין, וכ"ק מו"ח אדמו"ר העיד שכבר עשו תשובה וסיימו הכל) – מונחים ומושקעים הם באחכה

בשעת אַ מענטש ליגט שטאַרק אין אַ געוויסע זאַך, איז דער טבע בן אדם, אַז בשעת עס קומען נאָך זאכן זוכט ער און געפינט – צום אַלעם ערשטן – די נקודה משותפת מיט דער זאַך אין וועלכער ער ליגט (אע"פּ וואָס אין דעם קענען זיין נאָך ענינים, און ענינים עיקריים).

בנוגע צו אידן, ובפרט בסוף זמן הגלות (לאחרי וואָס כלו כל הקיצוני, און כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט מעיד געווען אַז מ'האָט שוין תשובה געטאָן און מ'האָט אַלץ פאַרענדיקט) – „ליגט מען" אין „אחכה לו בכל יום שיבוא", אַז במשך כל היום (בכל יום) וואָרט מען און מ'בענקט נאָך דער גאולה האמיתית והשלימה.

און וויבאַלד אַז אידן קאָכן זיך אין ביאת המשיח – איז פאַרשטאַנדיק, אַז אין יעדער זאַך זוכט מען לכל לראש די שייכות מיט אחכה לו בכל יום שיבוא.

ובנדו"ד: שטייענדיק בימי החנוכה – איז הגם אַז חנוכה האָט אין זיך כו"כ ענינים – אונטערשטרייכט מען צום אַלעם ערשטן איר שייכות מיט דער גאולה: דער יו"ט קומט צוליב דעם נס פון פך השמן וואָס האָט פאַסירט בקשר מיט הדלקת המנורה אין ביהמ"ק, און דערנאָך איז געווען די חנוכה המקדש ע"י החשמונאים (פינו את היכלך וטהרו את מקדשך). דערמאָנט דאָס גלייך אַ אידן, און דאָס גיט ביי אים צו נאָכמער אין זיין אחכה לו בכל יום שיבוא און בנין וחנוכה ביהמ"ק השלישי, און הדלקת המנורה ע"י אהרן כהן גדול, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(1) סנהדרין צו, ב.

(2) נוסח „אני מאמין" (נדפס בכמה סידורים) – ע"פ לשון הכתוב חבקוק כ, ג.

פיה"מ להרמב"ם סנהדרין הקדמה לפרק חלק היסוד הי"ב.

לפי זה ניתן להבין מדוע נלמד הענין⁴⁷ שהשבת אינה שייכת לבני נח מן הפסוק⁴⁸ „ויום ולילה לא ישבותו", הנאמר לגבי נח – משום שה„חפצא" של שבת כבר היה קיים אז⁴⁹.

ה. „נתינת" השבת מרשות לרשות

וזהו ההסבר לכך שלגבי השבת מופיעים הביטויים „קודם שלא תינתן", „עד שלא ניתנה":

אף לפני הציווי על שמירת שבת היתה השבת קיימת באותה מוחות כפי שהיא מאוחר יותר – לאחר ה„נתינה" – יום שביתה ממלאכה, אלא שאז היא היתה ברשות אחרת, נעלה יותר, ברשות הנותן: השבת היתה יום מיוחד משום שהקדוש ברוך הוא „שבת" ביום זה כביכול, ממלאכתו. „נתינת" השבת העבירה אותה מרשות הנותן גם לרשות המקבל. כלומר, שהשביתה תגיע ל„גברא", לישראל כאן למטה.

לפני „נתינת" השבת ממי שנאמר עליו „וישבות ביום השביעי", ה' היא לא היתה שייכת לאף אחד אחר. במילים אחרות: אין בכחו של ה„גברא" לגרום לכך שיום השבת יהיה אצלו בדומה ליום השבת אצל ה„בורא"⁵⁰, ולכן אין מקום לכך שהוא ישבות ממלאכה. במתן תורה התחדשה ה„נתינה" בכללה ובפרטיה – כיון שבמתן תורה בטלה הגזירה, ונקבע ש„העליונים ירדו לתחתונים"⁵¹, ובמיוחד לגבי שבת (הרי כשם שמצות מילה נעשית חפץ מצוה⁵² כבר לפני מתן תורה) – „ציווך במרה", השבת צוותה כבר לגברא – הקדוש ברוך הוא „נתן" לישראל את הזמן של

(47) סנהדרין נח, ב.

(48) נח ה, כב.

(49) וי"ל שמיטעם זה תקן להם משה לישראל (במצרים) את יום השבת לנח – שמו"ר פ"א, כח. פ"ה, יח. וש"נ.

(50) ולהמדרש הנ"ל הערה 46 י"ל דשאני אדם הראשון, כי א) נתן לו (הקב"ה) מצות שבת. ב) דה"ל בגן עדן (עיי"ש שלמדן זה דנתן לו מצות שבת ממ"ש (בראשית ב, טו) ויניחחו בג"ע, „וינח ביום השביעי" וכו').

(51) שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.

(52) ראה לקו"ש שם ע' 227. וש"נ.

היום השביעי, את ה„חפצא" של שבת, כך שהוא „היה" אצלם חפצא של מצוה⁵³, וישפיע בתוך היהודי כאן למטה.

ו. יוסף לעומת שאר השבטים

ויש לומר, שזוהי המעלה של שמירת השבת על ידי יוסף לעומת שמירת השבת על ידי השבטים:

קיום המצוות על ידי האבות והשבטים לפני שנצטוו, נעשה באופן שאותו יכולה לחדש פעולת האדם. אך לא היה בכוחם לשנות את מציאותו וטבעו של ה„חפצא" מכפי שהוא נברא – ה„חפצא" (מצה וכדומה) לא נבדל על ידי פעולתם מחפצים אחרים שכמותו, ולא הפך לחפצא של מצוה. וכך לגבי השביתה בשבת על ידי השבטים, שהיתה זו רק פעולתו של הגברא, ואילו את ה„חפצא" של השבת כוונן, לא היה בכחם לשנות, ושביתתם ממלאכה רק היתה סימן ל„כי בו שבת...".

ואילו אצל יוסף, הרי שמירת השבת שלו מוזכרת במפורש בתורה, והיא נעשתה למציאות מיוחדת בעולם, מציאות נצחית⁵⁴.

ויש לומר, שהסיבה לכך היא:

ידועה⁵⁵ מעלתו של יוסף לעומת שאר השבטים: השבטים היו רועי צאן. זהו אופן של עבודה רוחנית אשר „גורם ההתבודדות"⁵⁶ והתנתקות מעניני העולם, ולכן היו פעולותיהם, כולל שמירת השבת „מנותקות" מן העולם. פעולתם בענין „בו שבת" לא שינתה את הזמן בעולם. לעומת זאת יוסף עבד בתוך מצרים, „ערות הארץ". ולא זו בלבד שמצרים לא עכבה אותו בעבודת ה', אלא שבהיותו במצרים היה הוא המושל והשליט על מצרים, ובלעדיך לא

(53) ומתורץ מש"כ לעיל הערה 33.

(54) ראה צפע"ג (מכות יא, א. מפענ"צ פ"ה סי"ב) בנוגע לשבועת משה המפורשת בתורה, ויאל משה" (שמות ב, כא).

(55) סה"מ תקס"ה ע' קצב ואילך. תו"ח ויחי ד"ה בן פורת יוסף. דרמ"צ פ"א, א. סה"מ תרכ"ט ע' רנח ואילך. המשך תרס"ו ע' שטו. סה"מ תפ"ח ע' כג ואילך. ובכ"מ.

(56) לשון הכלי יקר (בראשית ד, ג) במעלת הבל שהי' רועה צאן.

כפי שמתבטא הענין גם בהלכה:

מן הפסוק, והיה ביום הששי והכינו... אין לומדים רק שצריך להתכונן לשבת בפעולות של אפיה ושל בישול מבעוד יום. שהרי דבר זה נאמר במפורש בפסוק, את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו⁶¹ אלא מפסוק זה לומדים⁶², ש, אחשביה רחמנא לסעודת שבת, שיומיננה בפיו מבעוד יום ובחול⁶³.

הפעולה, והכינו את אשר יביאו מבטאת סעודת השבת, הנאכלת בשבת, היא סעודה חשובה.

לכן רומזת התורה אודות שמירת השבת של יוסף בביטוי, ההכנה, כי המעלה בשמירת השבת על ידו התבטאה שבאמצעותו ובתוכו היה, יום השבת יום מיוחד. כלומר, התקיים ההפצא של, וינח ביום השביעי, דבר המתבטא, כאמור, דוקא בהכנה לקראתו⁶⁴.

ת. שבתה בפנימיות

כשם שלפני מתן תורה היו שני אופנים אלו של שמירת שבת, מעין ובדומה לכן ישנם גם לאחר מתן תורה:

ישנה⁶⁵ השבת כפי שהיא ניתנה בדיבור בגלוי בפשט ההלכה, שבתה בשבת ממלאכה... וישנה, בחינת שמור בפנימיות, שבתה מדיבורים גשמיים⁶⁶ – לא זו בלבד שלא להרבות בדיבור⁶⁷, אלא באופן של

שלא ה' זה שמירת שבת (- כביעקב), כ"א הוספה ופעולה בשבת, ככפנים.

61 בשלח טו, כג.
62 פרש"י ביצה ב, ב ד"ה והכינו. וראה פרש"י פסחים מו, ב ד"ה והכינו.
63 אבל סעודת חול לא חשיבא ולא שייכא בה הזמנה הלכך באחד בשבת בעלמא לית לן למיסר ביצה כו' (רש"י ביצה שם ד"ה ואין).
64 ואולי י"ל הפירוש בלשון המדרש שלפנינו, אין והכן אלא שבת ולא, אלא בע"ש או, אלא לשבת וכיו"ב (ראה לעיל הערה 3), דכל הגדר ההכנה מתאים רק כשמדובר בשבת, דסעודה חשובה היא כו', כנ"ל.
65 ראה כ'ל הבא לקמן – תניא קו"א בסופו. וראה לקו"ש ח"א ע' 81 ואילך.
66 לשון אדמו"ר הזקן בקו"א שם.
67 שו"ע אדה"ז או"ח ס"ז ס"ב.

שביתה, שלא לשוח שום שיחה בטלה חו"ו⁶⁸. אופן זה של שביתה⁶⁸ נובע מכך ש, שביתה"ו של הקדוש ברוך הוא מורגשת אצל ישראל – לא רק השביתה מעשיית שמים וארץ גשמיים, אלא, כמו ששבת ה', מי' מאמרות שנבראו בהם שמים וארץ⁶⁶.

וכשם ששמירת השבת על ידי יוסף לפני מתן תורה היתה מושלמת, משום שהורגש אצלו הענין של, כי בו שבת של הקדוש ברוך הוא, כך גם לגבי שמירת השבת לאחר מתן תורה, שה, שומר שבת כהלכתו⁶⁹ אינו

68 ש, אין אנו מצויים מדאורייתא על שביתה מהדיבור כ"א על השביתה ממעשה (ל' הצ"צ באוה"ת שמות כרך ז' ס"ע ב'תשב ואילך), הרי על השביתה מדיבור באופן, שלא לשוח שום שיחה בטילה אין ציווי גם מד"ס – ראה שיחת ש"פ אמור תשמ"ב.
69 שבת קיה, ב. הובא בקו"א שם. ומדייק, כהלכתו דייקא. וממשיך, לכן מוטל כו' להיות בקי בהלכתא רבתי

שובת רק ממעשים גשמיים ומדיבורים גשמיים, אלא מורגשת אצלו, כביכול, השביתה של הקדוש ברוך הוא עד ל, פנימיות⁶⁶ השבת היא הכוונה בתפלת השבת ובתלמוד תורה לדבקה בה' אחד כמו שנאמר⁷⁰ שבת לה' אלקיך.

ועבודה זו מביאה מיד את הגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו, כמאמר חו"ל⁷¹, אלמלא משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן (שזה במשך של שבת אחת⁷²) מיד נגאלים.

(משיחת ש"פ מצורע תשמ"א)

לשבת. גם יהיה שלא לשוח כו", ככפנים.
70 יתרו כ, יוד.
71 שבת שם. ובירושלמי (תענית פ"א סה"א): שבת א' כתיקונה.
72 ראה לקו"ת (בהר מא, א ואילך) דירוש' הנ"ל, אינו סותר למאמר .. (שבכבלי הנ"ל) כו' כי פ' שתי שבתות היינו ג"כ שבת אחת, עיי"ש בארוכה. ובכ"מ.

לזכות

**כ"ק אדוננו מזרנו זרבינו
מלך המשיח**

ויהי"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל ביאת דוד מלכא משיחא'

**יחי אדוננו מזרנו זרבינו מלך המשיח
לעולם ועד**

ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים⁵⁷, ולא רק לגבי הגשמיות – וישבור למצרים... כי אם גם בקשר לרוחניות – יוסף הביא לידי כך, ש"ימולו"⁵⁸.

וכיון שבהיותו, למטה – במצרים, וגם שם בבית אדוניו המצרי, לפני, ובלעדיך... – הרי, ויהי הוי' את יוסף⁵⁹, לכן הורגשה אצלו ובתוכו (צוותא וחיבור) השבת של הקדוש ברוך הוא – ,כי בו שבת מכל מלאכתו – ה, הפצא של שבת לה, ולכן שמירת השבת אצלו, קודם שלא תינתן היתה בעלת מעלה בדומה לשמירת השבת שלאחר מתן תורה⁶⁰.

ז. והכן – שינוי בחפצא

לפי זה ניתן לבאר מדוע גילתה התורה את ענין שמירת השבת על ידי יוסף דווקא באמצעות הביטוי, והכן, המצביע, כדלעיל על, והיה ביום הששי והכינו...:

ההעדר והשביתה ממלאכה ביום השבת עצמו מביא לידי שינוי ב, גברא, האדם נח ביום זה ושובת ממלאכה.

דוקא הפעולה של ההכנה מערב שבת לשבת משפיעה על חפצי העולם ועל הזמן בעולם, שמפני יחודיות יום השבת מתכוננים לקראתו לפני כן, והוא גורם לשינוי בעולם.

ויש לומר, שאף יותר מכך – זוהי פעולה הנמשכת ביום השבת⁶⁰,

57 פרשתנו מא, מד.
58 ב"ר פצ"א, ה. נתחומא פרשתנו ז. פרש"י פרשתנו מא, נה.
59 וישב לט, ב.

60 ועפ"ז אולי י"ל דוהו גם המעלה דשמירת שבת דיוסף לגבי שמירת שבת דיעקב (ראה לעיל הערה 18). והרי החילוק הנ"ל בין יוסף לשבטים מבואר הוא (במקומות שבהערה 55) לגבי יוסף והאבות (כולל יעקב). ולכן דוקא ביוסף נלמד ענין שמירת השבת מ, והכן (כדלקמן סעיף ז), משא"כ אצל יעקב (ראה לעיל הערה 20).
60* ועפ"ז יובן מה שממשיך בבמדב"ר, אמר הקב"ה יוסף אתה שמרת את השבת עד שלא ניתנה התורה חייך שאני משלם לכן בנך שיקריב קרבנו בשבת – כי תוכן הענין דהקרבנות קרבן (נשיא אפרים) בשבת, מה שאין יחיד מקריב" (ל' במדב"ר שם) הוא מה שבשט אפרים הוסיף בקדושת השבת על הקדושה שבשבת מצ"ע (ראה בארוכה לקו"ש ח"א ע' 49 ואילך), ולכן זהו השכר על קיום מצות שבת דיוסף, שלמדו מענין ההכנה לשבת שלו, דהיינו